

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ*

*Migration Movements in Afghanistan and Investigation of the Status of Afghans in Türkiye***

Özlem İŞİĞİÇOK***
Selami KARİMAN****

Öz

Afganistan'da 1979 yılındaki Sovyetler Birliği ve 2001 yılındaki ABD işgalleri ülkede kapanması zor izler bırakmıştır. Ülkenin dışarıdan müdahalelere maruz kalması yıllarca sürececek iç çatışmaları beraberinde getirmiş ve siyasi istikrarsızlığı artırmıştır. Bir yandan Taliban'ın diğer yandan işgal güçlerinin çatışmaları arasında kalan milyonlarca Afgan göç etmek zorunda bırakılmıştır. Bu durumdan en çok etkilenen ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Türk kamuoyunda son yıllarda göçmenler konusunda tartışmalar alevlenmiş ve bu sorun ülkenin en önemli meselelerinden biri haline gelmiştir. Bu çalışmada göç kavramları, Afgan göçünün nedenleri, Türkiye'deki Afganların durumu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Düzensiz Göç, Afganistan, Göçmen, Türkiye.

Abstract

Soviet invasions in 1979 and the US occupations in 2001 left scars that are hard to close in the Afghanistan. The country's exposure to external interventions brought along years of internal conflicts and increased political instability. Millions of Afghans, caught between the clashes of the Taliban on the one hand and the occupation forces on the other, were forced to migrate. Türkiye is one of the countries most affected by this situation. Discussions about immigrants have flared up in the Turkish public in recent years and this problem has become one of the most important problems of the country. In this study, the concepts of migration, the reasons for Afghan migration, the situation of Afghans in Türkiye will be examined.

Keywords: Migration, Irregular Migration, Afghanistan, Migrant, Türkiye.

* Makale Geliş Tarihi: 21.11.2022 Yayına Kabul Tarihi: 22.12.2022

** Bu makale, Selami Kariman'ın hazırlamakta olduğu "Göç ve Yoksulluk Arasındaki İlişki: Bilecik Örneği" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

*** Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi Öğretim Üyesi, e-posta: ozlemi@uludag.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5092-9999.

**** Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, e-posta: selami.kariman@bilecik.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5092-9999.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

GİRİŞ

Afganistan, coğrafi konumunun yanı sıra etnik yapısı, işgaller ve iç karışıklıklar gibi nedenlerle yıllardır göç veren bir ülke konumundadır. Araştırmalara göre, Afganların ağırlıklı olarak ülkenin sınır komşuları olan Pakistan ve İran'a göç ettikleri görülmektedir. Tarihsel olarak göçle özdeşleşen bir kimliğe sahip olan Afganistan'ın en büyük kitlesel göçü Sovyetler Birliği'nin işgaline maruz kaldığı zamanlarda gerçekleşmiştir. 1979 yılındaki Sovyet işgali sonucunda başlayan kitlesel göçler, 1990 senesine kadar sürmüş ve Afganistan'ı terk eden çok sayıda göçmen komşu ülkeler olan Pakistan ve İran'a gitmiştir. 20. yüzyılın sonlarına gelindiğinde ülke dışındaki Afgan sığınmacıların sayısının altı milyondan fazla olduğu görülmüştür. Kaynaklarda kesin olmamakla birlikte işgalin son bulmasıyla birlikte 1990 ile 1995 yılları arasında binlerce göçmenin Afganistan'a döndüğü tahmin edilmektedir.¹

2001 yılında ABD'nin 11 Eylül Saldırıları'nı gerekçe göstererek Afganistan'ı işgal etmesi, ülkede yıllarca sürececek bir iç çatışmaya neden olmuştur. Bir yandan Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD); diğer taraftan da Taliban'ın neden olduğu çatışmalar, 2021 yılının ikinci yarısına kadar devam etmiş ve bu zaman diliminde ülke içinde veya dışında olmak üzere milyonlarca Afgan yerinden olmak zorunda kalmıştır. ABD-Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) ülkeden askeri güçlerini çekmesiyle ilerleyişini hızlandıran Taliban, 2021 senesinin Ağustos ayında ülkenin tamamında kontrolü sağlamıştır. Baskı ve şiddete maruz kalma korkusuyla ülkeden kaçmak isteyenlerin sayısı artmıştır. Dünyanın birçok ülkesine dağılan Afganların tercih ettiği ülkelerden biri de Türkiye olmuştur.

Basında yer alan görüntülere göre, Afgan göçmenler günlerce yürüyerek İran üzerinden Türkiye sınırına ulaşmakta ve özellikle Van ilinin sınırlarından yasadışı yollarla ülkeye giriş yapmaktadır. Başta İstanbul

¹ Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Mark J. Miller-Stephen Castles, *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

olmak üzere ülkenin birçok bölgesine dağılan Afgan göçmenlerin bir kısmı Avro Bölgesine geçme hedefiyle Türkiye'yi geçiş ülkesi olarak kullanırken, Avrupa'ya geçme imkânı olmayanlar ise burada kalıp kayıt dışı olarak çalışma hayatına girmiştir

Afgan göçmenlerin yasadışı yollarla Türkiye'ye girmesi, ülke kamuoyunda gündeme oturmuş, Türk vatandaşlarının bir kısmı tarafından ülkenin güvenliğinin bozulacağı ve ucuz işgücünün kendi gelirlerini azaltacağı gibi nedenlerle tepkiyle karşılanmıştır. Türkiye'deki Afganların durumları incelendiğinde, büyük çoğunluğunun yasadışı yollarla Türkiye'ye geldiği ve kayıt altına alınan kişilerin sayısının son derece düşük olduğu görülmektedir. Çalışma hayatına giren Afgan göçmenlerin büyük kısmı Türk vatandaşlarının tercih etmediği merdiven altı diye ifade edilen işlerde kayıt dışı olarak çalışmaktadır. Bu kişilerin barınma, sağlık, eğitim vb. sosyal imkânlardan mahrum bir şekilde hayatlarını sürdürdükleri söylenebilir.

Son yıllarda Türkiye'de yabancılar konusunda yoğun tartışmalar yaşanmaktadır. Suriyeli sığınmacılar kadar olmasa da Afgan sığınmacılar da gündemi bir hayli meşgul etmektedir. Türk halkında Afgan sığınmacılarla ilgili kulaktan duyma denilebilecek çok sayıda bilgi kirliliği söz konusudur. Bu makalede Afgan vatandaşlarının neden göç ettikleri, Türkiye'yi tercih etme sebepleri, Türkiye'deki yasal durumları, ekonomik ve sosyal imkânları ele alınarak, kamuoyundaki bilgi kirliliğinin azaltılması hedeflenmiştir.

KAVRAMSAL OLARAK GÖÇ

Göç, insanların var olmasından günümüze kadar ki geçen süreçte gündemde olan bir konudur. Çok boyutlu olması nedeniyle göç kavramı çeşitli şekillerde açıklanabilir. Göç, coğrafi olarak mekân değiştirme sürecinde; siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik yönden toplumun yapısını etkileyen nüfus hareketidir.² Diğer bir ifade ile, öncelikle mekân değiştirme

² İnan Özer, *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*, Ekin Kitabevi, Bursa 2004, s. 11.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

olarak tanımlanan göç, kişilerin farklı sebeplerle buldukları bölgelerden ayrılıp bir başka bölgeye sürekli veya geçici olarak yerleşmesi olarak ifade edilmektedir. Eğitim ve çalışma amacı gibi geçici olarak yer değiştirme söz konusu olabildiği gibi, sürenin sonunda göç edilen yerlere dönme hareketleri de göçün bir parçası olarak gösterilmektedir.³ Tanımlardan da anlaşılacağı üzere göç olgusunun çok boyutlu bir kavram olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Uluslararası Göç Örgütü'ne göre (IOM) göç; kültürel, siyasi ve ekonomik nedenlere dayanan nüfus değiştirme hareketleri olarak tanımlanmıştır. Ayrıca bir kişinin veya bir grup insanın belirli ülkenin sınırını geçerek veya bir devletin sınırları içinde yer değiştirmesi; nedeni, yapısı ve süresi fark etmeksizin insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri olarak ifade edilebilir.⁴ IOM' un yapmış olduğu tanımda, göç hareketlerinin ulusal çapta olabileceği gibi evrensel düzeyde de olabileceği görülmektedir.

Koçak ve Terziye göre göçler, dünyada dengesiz şekilde dağıtılmış ekonomik imkânlardan faydalanma isteği sonucunda ortaya çıkabileceği gibi, çevresel dayatmalar veya devlet gibi bir otoritenin neden olduğu sürgünler, doğa olayları, isyanlar ve savaşlar gibi nedenlerle de ortaya çıkabilmektedir. Göçlerin yaşanmasına yol açan olaylar, dünyanın her bölgesinde benzer olmasından dolayı insanın yaşadığı her bölgede göç olayların gerçekleşebilme ihtimali olan, sadece bir bölgeye özgü olmayan bir hadisedir.⁵ Dünyanın birçok bölgesinde, hemen her gün göç hareketleri yaşanmaktadır. Bu göçleri farklı kılan şey ise göçün nedeni veya amacıdır.

Göç, bireylerin gelecekteki yaşantılarının bir bölümünü veya tamamını yaşamak üzere, bir yerden diğer bir yerleşim yerine yaptıkları coğrafi hareketlilik olarak tanımlanabilir. Göç, coğrafi olarak bir iskân bölgesinden

3 Serdar Sağlam, "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 5, 2006, s. 34.

4 "Glossary on Migration", *International Migration Law*, 34, Switzerland 2014, s. 36.

5 Yüksel Koçak-Elvan Terzi, 'Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri', *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 2012, s. 163-184.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

ayrılan kişilerin, farklı bir yerleşim yerinde hayatlarını sürdürmeye karar vermeleri ve bu kararı uygulamaya koymalarıyla ortaya çıkan bir olaydır.⁶ Diğer bir tanıma göre göç, siyasi, ekonomik, toplumsal veya bireysel nedenlerle, herhangi bir yerleşim yerinden diğer bir iskân bölgesine doğru gerçekleştirilen, kısa, orta veya uzun zamanlı olarak tekrar geri dönüşü olan veya sürekli olarak yerleşim amacı olan kültürel, toplumsal ve coğrafik bir yer değiştirme eylemidir.⁷

Göç olgusuyla ilgili literatürde kullanılan çeşitli kavramlar söz konusu. Aşağıda makalenin konusuyla ilgili göç kavramlarına değinilecektir.

GÖÇMEN

Kendileri veya ailelerinin ekonomik ya da sosyal şartlarını iyileştirmek ve gelecek beklentilerini arttırmak gibi nedenlerle kendi ülkelerinden farklı bir ülkeye veya yerleşim yerine göç edenler göçmen olarak tanımlanmaktadır. Göçmenler, mültecilerden farklı olarak ülkelerinde zulme uğramaları korkusundan dolayı değil, çalışma ve eğitim gibi sosyo-kültürel nedenlerle ve kendi iradeleriyle göç eden kişilerdir. Göçmenler, kendi ülkelerinin korumasından faydalanmaya devam etmekte ve diledikleri zaman ülkelerine geri dönebilmektedirler.⁸ Almanya'ya giden Türkler göçmen statüsünde değerlendirilmektedir.

MÜLTECİ

Savaş, doğal afet ve iç çatışma gibi nedenlerle ülkesinden kaçmak zorunda kalan ve göç etikleri ülkelerden "uluslararası koruma" talep eden kişilerdir.⁹ Mülteciler gittikleri ülkelerde kalıcı haklara sahip olurlar ve geldikleri ülkelere zorla gönderilemezler.

6 Yasemin Doğan, "Trabzon'da Yaşayan Afganistan Uyruklu Sığınmacıların Göç Deneyimleri ve Sorunları", *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 5(7), 2019, s. 11-29.

7 Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Cemal Yalçın, *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara 2004.

8 "Kızılay Göç İstatistikleri Raporu", *Türk Kızılay Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü*, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>, (Erişim Tarihi: 05.06.2022).

9 "Mülteci ve Göçmen Raporu 2020", *Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği*, <https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2022/01/AIDA>, (Erişim Tarihi: 06.07.2022).

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

SIĞINMACI

Ülkesinden ayrılarak, mülteci statüsüne geçebilme düşüncesiyle bir başka ülkeye giden fakat henüz mülteci olup olmadığına dair yetkili kişiler tarafından bir karar verilmemiş olan kişiler olarak tanımlanmaktadır. İltica ise Bir sığınmacı ya da mültecinin ülkesinden ayrılarak farklı bir ülkeye resmi ya da gayri resmi yolları kullanarak gitmesi iltica olarak ifade edilir. Yasa dışı yollarla göç eden kimselerin ulaştıkları ülkede kendisi için bir koruma tedbiri alınmamasına karşın, sığınmacılar ve mülteciler için göç ettikleri ülkede koruma tedbirleri alınır. Bunun yanında yasa dışı yollarla göç eden kişiler hakkında idari açıdan yalnızca geri gönderilme prosedürleri uygulanırken; mülteciler/sığınmacılar için geri gönderilme işleminin yanı sıra üçüncü bir ülkeye yerleştirme ya da toplumsal uyumun sağlanması gibi idari işlemlerden uygun olanı uygulanır.¹⁰

İNSAN TİCARETİ

İnsanların tehdit yoluyla rızası olmadan alıkonulması, şiddet, zorlama ve baskıya maruz bırakılarak yaşadıkları yerden başka bir yerleşim yerin götürülmesi, çalıştırılması olarak tanımlanırken, bunları yapan kişiler ya da organizasyonlar ise insan taciri olarak ifade edilmektedir.¹¹

ŞARTLI MÜLTECI

Coğrafi olarak, Avrupa kıtası dışında yaşanan hadiseler nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba aidiyeti ya da siyasi düşünceleri nedeniyle zulme uğrayacağından geçerli sebeplerle korkması nedeniyle mensubu olduğu ülkede yaşamayan ve bu ülkenin korumasından faydalanmayan ya da mevcut korku sebebiyle yararlanma isteği olmayan kişilere veya buna benzer olaylar sonucu daha önce yaşadığı ülkesinin dışında farklı

10 Oğuzhan Ömer Demir-Hakan Erdal, "Yasa Dışı Göç ile İlgili Kavramların Doğru Anlaşılması Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler üzerine Bir İnceleme", *Polis Bilimleri Dergisi*, 12(1), 2012, s. 40.

11 Demir-Erdal, a.g.m. s. 40.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

bir ülkede bulunan, oraya dönme imkânı olmayan veya söz konusu korku sebebiyle dönmek istemeyen kişilere statü belirleme işlemleri yapıldıktan sonra “şartlı mülteci” statüsü verilir. Şartlı Mülteci üçüncü bir ülkeye gönderilene kadarki süreçte, Türkiye’de kalmasına müsaade edilir.¹²

ULUSLARARASI GÖÇ

Dış göç olarak da ifade edilen uluslararası göç, bir ülkedeki insanların kendi ülkelerinden ayrılarak başka ülkelere yerleşmeleri olarak ifade edilir.¹³

TRANSİT ÜLKE

Farklı sebeplerle ülkesinden ayrılan kişilerin, başka bir ülkeye gitmek amacıyla geldiği ve bu amacını gerçekleştirinceye kadar bir süre kaldıkları ülkedir.¹⁴

DÜZENLİ VE DÜZENSİZ GÖÇ

Eğitim, çalışma veya benzer nedenlerle ülkesinden ayrılıp farklı bir ülkeye yasal yollarla giden kimselerin gerçekleştirdikleri göç türü olarak ifade edilmektedir. Düzensiz Göç ise Yasal olmayan yollarla ve belirli bir amacı olmadan vatandaşı oldukları ülkeden ayrılıp, hedef ülkeye giden kimseler için kullanılan bir kavramdır.¹⁵

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI

Para karşılığında yasa dışı göçmenlerin ülkelere giriş veya çıkışlarının sağlanması olarak tanımlanmaktadır.¹⁶

12 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, <https://www.goc.gov.tr/>, (Erişim Tarihi:08.01.2022).

13 Sağlam, a.g.m., s. 36.

14 Mohammad Tahir Roaf, *11 Eylül 2001 Sonrası Afganistan’dan Türkiye’ye Göçler ve Bunların Tür- kıyyeye Etkileri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2017, s. 23.

15 Yusuf Adıgüzel, *Göç Sosyolojisi*, Nobel Yayınları, Ankara 2019, s. 4.

16 Demir-Erdal, a.g.m., s.40.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

MENŞE ÜLKE

Yabancı kişilerin mensubu olduğu veya vatansız kişilerin eskiden ikamet ettikleri ülke menşe ülke olarak ifade edilmektedir.¹⁷

AFGANİSTAN'LA İLGİLİ GENEL DURUM

UNHCR'nın 2021 yılına ait verilerine bakıldığında, dünyada en çok göç veren üçüncü ülke konumunda olan Afganistan'ın nüfusu yaklaşık olarak 39 milyondur. Dünyada yaklaşık olarak 2,8 milyon Afgan ülkesinden çeşitli sebeplerle ayrılmış, 3,4 milyon Afgan da ülke içinde yer değiştirmiştir. 2,2 milyon kayıtlı Afgan göçmen, İran ve Pakistan'da yaşamını sürdürmektedir.¹⁸

Afganistan kaynaklı kitlesel göç hareketlerinin ana güzergâhlarından biri olan İran, çok sayıda Afgan göçmenin yaşadığı bir ülke konumundadır. BMMYK'nın resmi verilerine göre İran, en son aldığı göçmenlerle birlikte 2,3 milyonu kayıtsız, 780 bin kayıtlı olmak üzere 3 milyonun üzerinde Afgan uyrukluyu barındırmaktadır. İran'da halihazırda yaşayan Afganların birçoğunun Türkiye üzerinden Avrupa'ya geçme isteğinde oldukları tahmin edilmektedir.¹⁹

1950 yılından sonra İngiliz sömürgesinden kurtulmak için çaba sarf eden Afgan toplumunu İslamiyet dışında birleştirecek farklı etkenler olmamıştır. Geçmişten beri kendi aralarında çatışmalar yaşayan aşağı yukarı 55 değişik etnik grubun beraber yaşayabilmesi için onları bir arada tutan tek neden din olmuştur. Fakat Afganistan'da zamanla şiddet ve baskı artmış, aradan uzun yıllar geçse de ulus birliği oluşturulamamıştır.²⁰

17 Roaf, a.g.t., s. 40.

18 "Mülteci ve Göçmen...", a.g.m.

19 Mücahit Kılıç, "Afganistan'da İnsani Durum", İNSAMER, <https://www.insamer.com/tr/afganistanda-insani-durum.html>, (Erişim Tarihi: 07.08.2022).

20 İsmail Meriç-Deniz Anbarlı Bozaltay, "Afganistan'da Şiddet ve Terörün Toplumsal Arka Planı", *Akademik Orta Doğu*, 2013, s. 153-154.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Dünyanın en çok mülteci-göçmen üreten ülkelerinden biri olan Afganistan'ın nüfus yapısına bakıldığında, nüfusunun yaklaşık olarak %99,7'si Müslümanlardan oluşmaktadır. Müslümanlar kendi içinde farklı mezheplere ayrılmıştır. Oranlara bakıldığında nüfusun %84,7- 89,7'i Sünni, %10-15'i Şii, %0,3'nün ise diğer dinlere mensup kişilerden oluştuğu görülmektedir. Büyük çoğunluğu Müslüman olan ülkenin ayrılıklara son vererek formel olarak birlik oluşturmaları kolay gibi görünse de dışardan yapılan müdahaleler ve ülke içindeki farklı çıkar gruplarının olmasından dolayı bu pek mümkün olmamıştır. Afgan göçmenlerin İran ve Pakistan gibi ülkeleri tercih etmesinde aynı dine mensup olmalarının yanı sıra, dil ve kültürel yönlerinin benzemesi ön plana çıkmaktadır. Yasadışı yollarla Türkiye'ye gelen Afganların Türkçeye hâkim olmaları Türkiye'ye gelme sebeplerinden biri olarak gösterilmektedir.²¹

AFGAN GÖÇÜNÜN NEDENLERİ

Afganistan tarihinde, göçlerin sürekli olması ve göçlerle anılan bir ülke olmasının altında yatan nedenlere bakıldığında, siyasi istikrarsızlıklar, iktidar kavgaları ve etnik farklılıklar gibi nedenler gösterilmektedir. Türkistan bölgesinin jeopolitik, etnik ve demografik yapısıyla önemli ülkelerinden biri olan Afganistan'da çatışmalar ve dışarıdan müdahaleler hiç eksik olmamış, kurulduğu günden bugüne kadar sürekli olarak göç hareketlerinin yaşandığı bir ülke olmuştur.²²

Dinsel, kültürel ve etnik farklılıkların yoğun olması ve farklı etnik kimliğe sahip grupların birbirleriyle devamlı iktidar mücadelesi vermesi nedeniyle siyasi istikrarsızlığın hiç bitmediği bir ülke olan Afganistan'ın geçmişi, siyasal ve ekonomik çalkantıların yanı sıra göçlerle dolu bir ülkedir. Bağımsızlığını kazandığı dönemin ardındaki süreç incelendiğinde, İngilizlere karşı 1919 yılında elde ettiği bağımsızlıktan sonra ülkede ekonomik ve siyasal istikrarın gerçekleşmemiş olduğu, Hindistan'ın

21 Yavuz Cankara-Okan Çerez, "Tarihsel Süreç İçerisinde Afganistan'ın Göç Sorunu ve Türkiye'ye Yansımaları", *Türk Dünyası Araştırmaları*, 124(245), 2020, s. 447-460.

22 Cankara-Çerez, a.g.m., s. 447-460.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

1940 yılında bölünmesiyle Pakistan devletinin kurulması sonucunda bu coğrafyadaki gerginliklerin zirveye çıktığı görülmektedir.²³ Sovyetler Birliğinin 1979 yılındaki Afganistan işgali ülkenin tarihinde derin izler bırakan olaylardan bir diğeri olmuştur. Bu işgal neticesinde ülke genelinde yaklaşık olarak 3,8 milyon Afgan ülkesinden ayrılmak zorunda kalmıştır.²⁴

1990 yılından sonra ise ülkede ortaya çıkan otorite boşluğunu fırsata çeviren Taliban, 1996 yılında ülke yönetimini ele geçirmiş ve göç hareketlerinin tekrar yaşanmasına sebep olmuştur. 2001 yılına gelindiğinde 11 Eylül Saldırıları, ABD'nin Afganistan'ı işgal etmesine sebep olmuştur. İşgalin ardından Taliban yönetimi devrilmiş ve yeni bir ulusal hükümet kurulmuştur. Ülke yönetimini kaybeden Taliban ülkenin bazı bölgelerinde faaliyetlerini sürdürmüş ve hem ABD güçleri hem de dönemin Afganistan yönetimiyle çatışmalarını sürdürmüştür. Bu çatışmalardan binlerce insan etkilenmiş, birçoğu ülke içinde olmak üzere insanlar yer değiştirmek zorunda kalmışlardır. 2021 yılında ABD'nin ülkeden askerlerini çekme kararından sonra Taliban, hükümet yönetimi tekrar ele geçirmiştir. Bunun sonucunda yeni bir göç dalgası başlamıştır.²⁵

Afganistan'da iç savaş ve dışarıdan müdahalelerin dışında insanların göç etmesini tetikleyen başka faktörler de söz konusudur. Afganistan, 'küresel terör' kavramının gündeme gelmesine sebep olan DEAŞ ve El-Kaide gibi örgütlerin kuruluş noktası ve üsleri olan bir ülke olma özelliğini taşımaktadır. Dini, etnik ve ideolojik esaslı yönetim anlayışı, adam kayırmacılık, yolsuzluk, rüşvet gibi sosyo-kültürel olarak yaşanan sorunlar ve uyuşturucu kaçakçılığı, uluslararası ilişkilerden terörle mücadeleye kadar birçok şeyi olumsuz etkilemiştir. Ülkede savaş aktörleri ve uyuşturucu baronları yüksek mevkilere sahip duruma gelmişlerdir.

23 Bülent Aras-Şule Toktaş, *Güvenlik, Demokrasi ve İstikrar Sarmalında Suriye ve Afganistan*, SETA Yayınları, Ankara 2008, s. 47.

24 Daniel Kronenfeld, "Afghan Refugees in Pakistan: Not All Refugees, Not Always in Pakistan, Not Necessarily Afghan?", *Journal of Refugee Studies*, 21(1), 2008, s. 46.

25 Mim Sertaç Tümtaş, "Türkiye'ye Düzensiz Afgan Göçü: Zorunlu Göç mü "İstila" mı?", *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(1), 2022, s.338-353.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Afganistan'da bu kadar çözülmesi zor problemlerin vuku bulmasındaki sebep, yer altı kaynaklarının zenginlikleri konusunda dünyanın ilk beş ülkesinden biri olma özelliğidir. Petrol, doğalgaz, bakır, altın, elmas vb. yeraltı kaynaklarının dışında dünyada uranyum ve lityum rezervlerinin yüzde 30'u bu ülkede bulunmaktadır.²⁶ Yeraltı kaynaklarının zengin olması ülkeye pek çok avantaj sağlamasına rağmen ülkenin sürekli dışardan müdahaleye maruz kalmasına da sebep olmuştur. Bunun yanı sıra İpek Yolu güzergâhında yer alan stratejik konumuyla da yakından ilişkili olarak Afganistan, var olduğu günden beri işgallere uğramış bir ülke konumundadır. Zorlu coğrafi koşulları ve iklim şartlarının neden olduğu yoksulluk, siyasi istikrarsızlık, bitmeyen çatışmalar ve rekabet, ülkenin geçmişini ve bugününü belirleyen başka sorunlardır.

Söz konusu çetrefili koşullar, ülkenin bütününde etkili bir otoritenin kurulmasına imkân vermemektedir. Siyasi ve yönetsel istikrarsızlığın neden olduğu otorite boşluğunun meydana getirdiği güvenlik problemleri; ülkenin farklı coğrafyalardaki suç örgütleri ve radikal terör gruplarının eylemlerini gerçekleştirmeleri için uygun bir alan haline gelmesine sebep olmuştur.

Yukarıda sayılan nedenlerden dolayı ülke tarihi savaşlarla, istikrarsızlıklarla, çatışmalarla ve göçlerle doludur. Kronenfeld'in söylemiyle dünyada hemen hemen hiçbir ülke, Afganistan kadar yıkım, savaş ve çatışmayla karşılaşmamıştır. Dolayısıyla çatışmaların fazla olduğu coğrafyada ekonomik ve sosyal hayatın çökmesi, Afganistan vatandaşlarının bir yandan can korkusu taşımaları; diğer taraftan da işsizlik, yoksulluk sebebiyle göç etmeleri gayet normal bir durumdur. Nitekim Afgan toplumunun üçte birinden fazlası hayatlarında en az bir kez göç deneyimi yaşamıştır.²⁷

26 David Turton- Peter Marsden, "Taking Refugees for a Ride? The Politics of Refugee Return to Afghanistan", *AREU Issues Paper Series*, Afghanistan Research and Evaluation Unit, Kabul 2002.

27 Kronenfeld, a.g.m., s.47.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

AFGAN GÖÇMENLERİN TÜRKİYE'YE GELME NEDENLERİ

Göç alan gelişmiş ülkeler ve göç veren geri kalmış ülkeler arasında bir köprü görevi gören, çevresindeki ülkelerde yaşanan iç karışıklıklar, savaşlar, doğal afetler vb. olayların bu ülke halklarının yerinden olmalarına sebebiyle Türkiye bu sorundan en fazla etkilenen ülkelerden biridir. Günümüzde Ortadoğu, Asya ve Afrika'da yaşanan sorunlara bakıldığında, önemli bir jeopolitik konuma sahip olan Türkiye'ye yönelik göç hareketlerinin devam edeceği düşünülmektedir.

Türkiye, pek çok göçmenin ulaşmak istediği Avrupa'yla sınırı olması nedeniyle hem kalıcı hem de transit olarak geçmek isteyenler için önemli bir yere sahiptir. Ekonomik nedenlerle Türkiye'ye göç edenlerin birçoğunun, iç çatışmaların sonucu olarak dağılmış veya ekonomileri bozulmuş ülkelere gelenlerin olduğu görülmektedir. Buna en iyi verilebilecek örnek Afganistan'dır. Yakın tarihinde göçlerin fazla olduğu Afganistan da iradi veya gayri iradi olarak yaşanan göç hareketlerinden Türkiye'de payını almıştır.²⁸ Afgan asıllı göçmenlerin Türkiye'ye gelme nedenleri/amaçları farklılık göstermekle birlikte özetle üç şekilde ele alınabilir.²⁹

- Eğitim, çalışma ya da farklı bir nedenlerle yasal yollarla Türkiye'ye gelen Afganistan uyruklular
- Türkiye'ye gelen ve uluslararası korumaya başvurmuş ve bu statüden faydalanan Afganistan uyruklular
- İlk iki grubun dışında olan diğer bir grup ise yasadışı yollarla Türkiye'ye gelen ve geri gönderme merkezlerinde olan Afgan uyruklular

28 Ahmet İçduygu-Duygu B. Aksel, "Türkiye'de Düzensiz Göç, Uluslararası Göç Örgütü", Ankara 2012, s. 39.

29 Mehmed Ali Eryurt-İsmet Koç, *Türkiye'de Afganistan Uyruklularının Uluslararası Koruma Başvurusu ve Statüsü Sahipleri Üzerine Analiz: Türkiye'ye Geliş Sebepleri Türkiye'de Kalışları Gelecek Planları ve Amaçları*, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Hacettepe Üniversitesi, Ankara 2017.

AFGAN GÖÇMENLERİN TÜRKİYE'YE GELİRKEN KULLANDIKLARI YOLLAR

Afganlar, 2014 yılından beri Türkiye'ye yönelik düzensiz göçte birinci sırada yer almaktadırlar. Avrupa'yı son durak olarak gören Afgan göçmenlerin göç serüvenleri, birkaç aşamadan oluşmaktadır. Afganistan'dan ayrılıp Pakistan veya İran topraklarından yürüyerek ya da araçlarla geçerek, insan kaçakçılarından da yardım alarak Türkiye'ye doğru hareket eden Afganlar, Türkiye'nin doğu sınırından yasadışı yollarla geçtikten sonra batı bölgelerine yönelmektedirler.

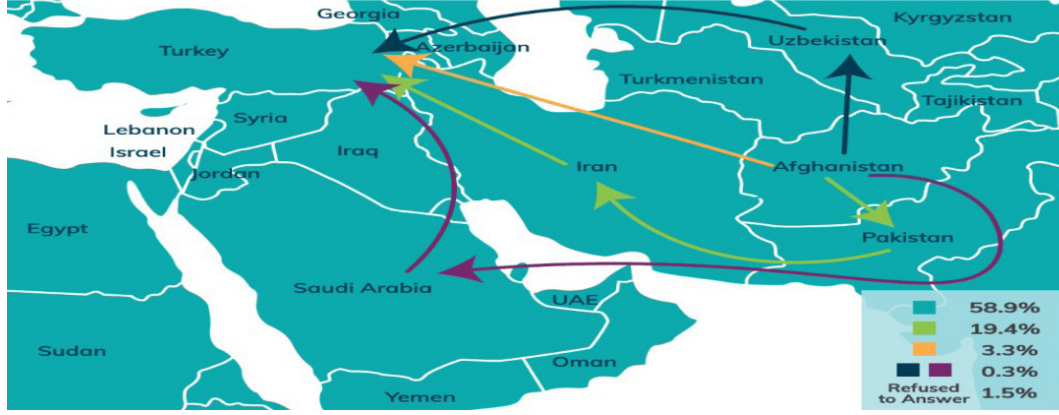
Yunanistan veya Bulgaristan'a geçme derdinde olan bazı Afgan göçmenler buradan da belirlemiş oldukları hedef ülkeye ilerlemektedirler. Afganların yolculuklarının ucuz olmaması ve finansmana ihtiyaçları olması nedeniyle hedef ülkeye varmak için geçiş güzergâhlarında beklemeleri veya çalışmaları gerekebilir. Bir sonraki aşamaya hiç geçilemeyen, transit ülkelerin kalınan ülke haline geldiği durumlar da olmaktadır. Yani Türkiye Afgan göçmenler ve sığınmacılar için bir yandan hedef ülke diğer yandan transit/geçiş ülke konumundadır.

Türkiye ve İran, 534 kilometrelik bir sınıra sahiptir. Sınırın Türkiye tarafındaki dört il; Ağrı, Hakkâri, Van ve Iğdır'dır. Afganların geçiş güzergâhı olarak genelde Van ilini kullandıkları görülmektedir. Bölgedeki gazetecilerin yayınladığı fotoğraf ve videolarda konum bilgilerini gösterebilecek bazı detaylar mevcuttur. Göçmen gruplar genellikle kalabalıklar halinde hareket etmekte ve İran tarafından Türkiye sınırına 24 saat süren yayan yolculuklar yapmaktadırlar. Afgan göçmenlerin büyük çoğunluğunun genç erkeklerden oluştuğu görülmekte ve bu da göçün ekonomik sebepli olduğunu göstermektedir.³⁰

30 "Taliban'ın İlerlediği Afganistan'dan Türkiye'ye Göç Yolculuğu", *Teyit*, <https://teyit.org/dosya-talibanin-golgesindeki-afganistandan-turkiyeye-goc-yolculugu>, (Erişim Tarihi: 25.07.2022)

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

Şekil 1: Afgan Göçmenlerin Türkiye'ye Gelirken Kullandıkları Yollar³¹

Şekil 1'de Afgan göçmenlerin Türkiye'ye gelirken kullandıkları yollar gösterilmektedir. Türkiye'nin Afganistan'la sınırı olmamasından dolayı göçmenler farklı ülkelerin topraklarından geçerek Türkiye'ye ulaşmaktadırlar. Şekil 1 incelendiğinde en fazla Afgan'ın Özbekistan ve Azerbaycan topraklarını kullanarak Türkiye'ye ulaştığı görülmektedir.

İkinci önemli güzergâh ise İran topraklarından geçerek kullandıkları yoldur. Az da olsa bazı Afganların Suudi Arabistan topraklarını kullanarak Türkiye'ye geldikleri görülmektedir. Suudi Arabistan'dan Türkiye'ye gelen göçmenlerin, bu ülkede beklediği imkânlarla ulaşamayan kişiler olduğu düşünülmektedir. Afgan göçmenlerin ifadelerine göre, bu göç serüvenlerinin bireysel olmadığı, kitlesel olarak insan kaçakçıları tarafından organize edildiği anlaşılmaktadır.

TÜRKİYE'DEKİ AFGAN GÖÇMENLERİN YASAL STATÜLERİ

Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin 1951 tarihinde imzalanmış olan Cenevre Sözleşmesinde geçen mülteci tanımına coğrafi kısıtlama şartı koyarak imzalayan Türkiye, iltica ve göçle ilgili kendi düzenlemelerini 1994 tarihinde yürürlüğe girmiş olan İltica Yönetmeliği'ne göre yürütmeyi tercih etmiştir. Yönetmelikteki düzenlemeye göre Türkiye sadece Avrupa

31 "Taliban'ın İlerlediği Afganistan'dan...", a.g.m.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

ülkelerinden göç eden kimseleri “mülteci” olarak tanımlamış, Avrupa dışından Ortadoğu Afrika ve Asya gibi bölgelerden gelenleri sığınmacı olarak kabul etmiştir.³² Sığınmacılar mültecilerin aksine kalıcı haklar yerine geçici haklara sahiptirler.³³

Türkiye, farklı gerekçelerle Afganistan’ı terk ederek sığınma talebinde bulunan kişileri “şartlı mülteci” kapsamında ele alarak, bu kişilere sadece kısa dönemli olarak Türkiye’de kalmalarına müsaade etmekte, bunlara Suriye’den gelen sığınmacılar ve Avrupa’dan gelen göçmenlere göre daha fazla kısıtlamalar uygulamaktadır. Şartlı mülteci kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır:³⁴

“Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, şartlı mültecinin Türkiye’de kalmasına izin verilir. Türkiye, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesini, 1. maddesindeki mekân bakımından öngörülen seçme hakkını kullanarak “Coğrafi Kısıtlama” ile kabul etmiştir. Buna göre şartlı mülteci; Avrupa dışında meydana gelen olaylar nedeniyle, mülteci tanımındaki şartlara haiz olduğunu iddia ederek, üçüncü ülkelere iltica etmek üzere Türkiye’den uluslararası koruma talebinde bulunan kişidir”

Türkiye’ye çeşitli gerekçelerle göç eden Afganistan kökenli göçmenlerin durumu göçmen ve sığınmacı olmak üzere iki farklı statüde ele alınabilir.³⁵

- Afganistan kökenli sığınmacılar: Uluslararası koruma statüsü almış ya da başvuru yapmış ve başvuru sonucunu bekleyenler,
- Afganistan kökenli göçmenler: Daha iyi sosyal ve ekonomik imkânlarla sahip olmak amacıyla Türkiye’ye gelenler. Yasadışı yollarla Türkiye’ye gelmiş ve uluslararası koruma talebinde bulunmamış veya talepleri kabul edilmemiş olan kişiler bu grupta değerlendirilmektedir.

32 Sema Buz, “Türkiye’deki Sığınmacıların Sosyal Profili”, *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 2008, s. 1-14.

33 Serhat Özdil vd., *Afgan Göçmenlere İlişkin Bitlis İli Tatvan İlçesi Gözlem Raporu*, Hak İnişiyatifi Derneği, Ankara 2020.

34 Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, <https://www.goc.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 08.01.2022).

35 Richard Perruchoud-Jillyanne Redpath, *Burada Var Olamazsın*, Refugees International, Cenevre 2018.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

Birinci grupta yer alan Afgan sığınmacılar, Afganistan'dan tabiiyeti, etnik kökeni, mensubu olduğu sosyal grup veya ideolojik düşünceleri gibi nedenlerden dolayı zulme uğrayacağından geçerli sebeplerle korkmasından dolayı Türkiye'ye göç eden ya da bu korku sebebiyle Afganistan'a dönemeyen veya dönmek arzusunda olmayan uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerdir.³⁶ Uluslararası koruma statüsünün sağlamış olduğu haklardan faydalanmak için göçmenlerin öncelikle Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne (GİGM) sığınma başvurusu yapmaları gerekir.

Türkiye'de sığınmacılarla ilgili işlemler 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yer alan düzenlemelere göre yapılmaktadır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, uluslararası koruma başvurularını değerlendirmeye almakta; koruma başvurusunda bulunan kimselerin gerçekten savaş, zulüm vb. nedenlerle Afganistan'a dönemeyeceğini kanaat getirirse sığınmacıların başvurusunu kabul etmekte ve bu kişilere "uluslararası koruma statüsü" verilmektedir.³⁷ Statüyü alma yeterliliğini taşıyan sığınmacılara uluslararası koruma statüsüne sahip olduklarına dair bir belge verilir. Verilen bu belgeyi göstermeleri durumunda kendilerine sağlanan sağlık, eğitim ve sosyal yardım vb. imkânlardan faydalanırlar. Uluslararası koruma statüsü alan Afgan sığınmacıların başka bir ülkeye yerleştirilinceye kadar ki geçen süreçte Türkiye'de ikamet etme imkânı verilir ve kendilerine sağlanan haklardan faydalanmaya devam ederler.³⁸

Diğer grupta belirtilen Afgan göçmenlerin ise savaş ve iç çatışmalardan kaçırmaktan çok daha iyi bir hayat sürme, kendi ülkesinde erişemediği ekonomik imkânlara erişmek gibi nedenlerle Türkiye'ye göç eden kimselerdir. Bu kişiler uluslararası korumaya hiç başvurmayan, başvurma şartlarını taşımayan veya başvuruları reddedilen kişilerdir. Bu

36 Göç İdaresi Genel..., a.g.m.

37 "Türkiye'de Uluslararası Koruma Prosedürü Haklar ve Yükümlülükler", *Mülteci Haklar Merkezi*, <https://www.mhd.org.tr/images/yayinlar/MHM-13.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.06.2022).

38 Göç İdaresi Genel..., a.g.m..

gurupta yer alanlar Türkiye'deki yaşamlarını kaçak olarak sürdüren Afgan göçmenlerdir. Kaçak olarak yaşamlarını sürdüren bu kişiler, uluslararası koruma başvurusu için gerekli olan şartları taşımayanlar veya başvuruları reddedilen kişilerden oluştuğu tahmin edilmektedir.³⁹

TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN EKONOMİK VE SOSYAL DURUMLARI

Afgan sığınmacıların ilk uğradıkları yerler Pakistan ve İran'dan Türkiye'ye gelmeyi tercih etmeleri Türkiye'nin bu ülkelere göre daha iyi bir ekonomik yapıya ve sosyal imkânlarla sahip olmasından kaynaklanmaktadır.⁴⁰ Sığınmacıların çalışma hayatına girmesi için belirli aşamalardan geçmeleri gerekmektedir. Türkiye'de uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar, başvuru yaptıkları tarihten başlamak üzere altı ay sonra yasal olarak çalışma iznini elde edebilmektedirler.

Bunula beraber çalışma izni başvurusunu gerekli belgeleri ibraz etmesi şartıyla işveren tarafından Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına yapması gerekmektedir. İşverenlerin yabancıları çalıştırabilmesi için her yabancı için en az beş Türk vatandaşını çalıştırılması gerekmektedir.⁴¹ Bu şartın konulmasındaki temel amaç ucuz işgücünün önüne geçerek Türk vatandaşlarını yabancı işgücüne karşı korumaktır.

Uygulamada işverenlerin hem maliyetleri azaltmak hem de prosedürlerin çokluğundan dolayı Afgan sığınmacıları yasal statüde çalıştırma konusunda isteksiz oldukları bazı çalışmalarda ortaya konulmuştur. Afgan sığınmacıların büyük bir kısmı inşaat, çobanlık,

39 İzza Leghtas-Daniel Sullivan, "Tanrı'dan Başka Kimsemiz Yok: Türkiye'deki Suriyeli Olmayan Mülteciler İçin Kalıcı Çözümlerin Bulunmaması", *Refugees International Alan İnceleme Raporu*, 2016, s. 17.

40 Sema Buz vd., *Trabzon' Yaşayan Afgan Sığınmacıların Profili ve Gereksinimleri*, Hacettepe Üniversitesi, Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara 2021, s. 26.

41 Leghtas-Sullivan, *a.g.m.*, s. 17.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

tarım, tekstil atölyeleri, fabrikalar vb. günlük işlerde veya kayıt dışı sektörlerde çalıştıkları bilinmektedir.⁴² Göç İdaresi Müdürlüklerine başvuru yapmamış veya başvuru yapma imkânı olmayanlar enformel sektörde sosyal haklardan mahrum bir durumda çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Yeterli seviyede Türkçe konuşma, toplum içinde iletişim kurmaları ve iş bulmalarını kolaylaştıracak bir sosyal çevreye erişim gibi imkânları olmamalarından dolayı ücret konularında da sorunlar yaşamaktadırlar.

Ayrıca çalışma hayatına girme imkânı olan Afganlar, işyerinde taciz ve ayrımcılığın yanı sıra kötü çalışma şartları gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar.⁴³

Afgan göçmenler ve sığınmacıların için önemli sorunlardan biri de sağlık hizmetlerine erişime konusunda yaşadıkları problemler olduğu görülmektedir.⁴⁴ Türkiye'de hiçbir sağlık güvencesi ve ödeme imkânı olmayan uluslararası koruma başvuru ve statü sahiplerinin sağlık harcamaları, uluslararası koruma başvuru kaydından yapıldığı tarihten başlamak üzere bir yıl süreyle Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından karşılanmaktadır. Bir yıllık süre dolduğunda sağlık imkânlarından faydalanmaları için ücret ödemeleri gerekmektedir. Engeliler, yoksullar ve yaşlılar gibi dezavantajlı göçmen ve sığınmacılar için bu bir yıllık süre kısıtlaması bulunmaktadır. Yasal olarak kayıtları olmayan göçmenler, yüksek ücretler ödeyerek tedavilerini gerçekleştirmek ya da tedaviden vazgeçmek mecburiyetinde kalmaktadırlar.⁴⁵

Mixed Migration Center'ın Afgan göçmen ve sığınmacılar üzerinde yaptığı bir çalışmaya göre hazırlanmış olduğu bir raporda, Afganların çoğunun, inşaat sektörü, çobanlık mesleği, fabrikalar ve tekstil atölyelerinde günlük iş bulabildikleri görülmüştür. Raporda, uluslararası korumaya sahip

42 Buz ve diğerleri, *a.g.m.*, s. 26.

43 Leghtas-Sullivan, *a.g.m.*, s. 17.

44 Buz vd., *a.g.m.*, s. 26.

45 Leghtas-Sullivan, *a.g.m.*, s. 20.

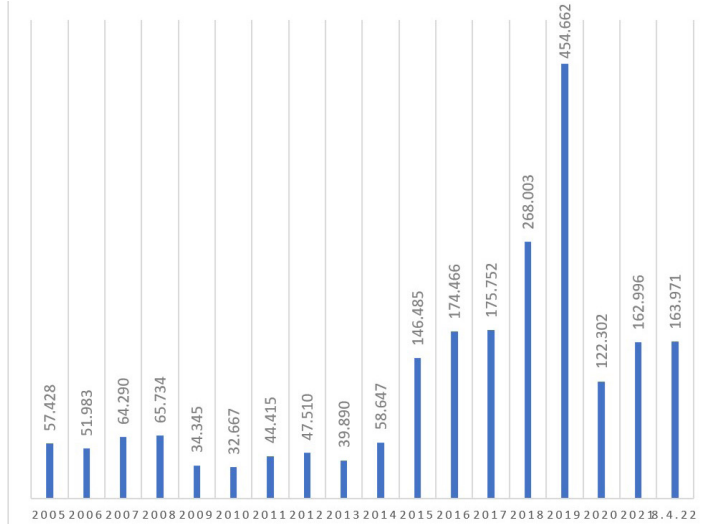
ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

kişilerin esas olarak tarım ve hayvancılık gibi çalışma izni gerektirmeyen sektörlerde çalıştıkları tespit edilmiştir. Göç Araştırmaları Derneği'nin hazırladığı raporda ise 1990'lı yıllar gibi daha erken dönemlerde Türkiye'ye gelen Afganların kendilerine ait fırın, lokanta ve küçük dükkân işletmeleri kurdukları fakat bu oranın kentteki Afganların sadece %10-20 arasında olduğu aktarılmaktadır. Raporda sonradan gelenlerin ise çoğunluğunun Türk vatandaşlarının tercih etmekten kaçındığı beden gücü gerektiren ağır ve yıpratıcı işlerde çalıştıkları ifade edilmiştir.⁴⁶

TÜRKİYE'DE İKAMET EDEN AFGANLARLA İLGİLİ VERİLER

Türkiye'de yaşayan yabancılarla ilgili aşağıdaki veriler, Türkiye Cumhuriyet Göç İdaresi Başkanlığı'nın sayfasından alınmıştır. 2022 yılının devam etmesinden dolayı yılın tamamına ilişkin verilere ulaşılamamış ve bu nedenle en son paylaşılan 04.08.2022 tarihli veriler dikkate alınmıştır.

Şekil 2: Yıllara Göre Türkiye'de Yakalanan Düzensiz Göçmen Sayılar⁴⁷

Şekil 2 incelendiğinde, Türkiye'de 2005 yılından 2022 senesinin sekizinci ayına kadar olan dönemde yakalanan düzensiz göçmen sayıları gösterilmektedir. 2005-2014 yılları arasında göçmen sayılarının artış ve

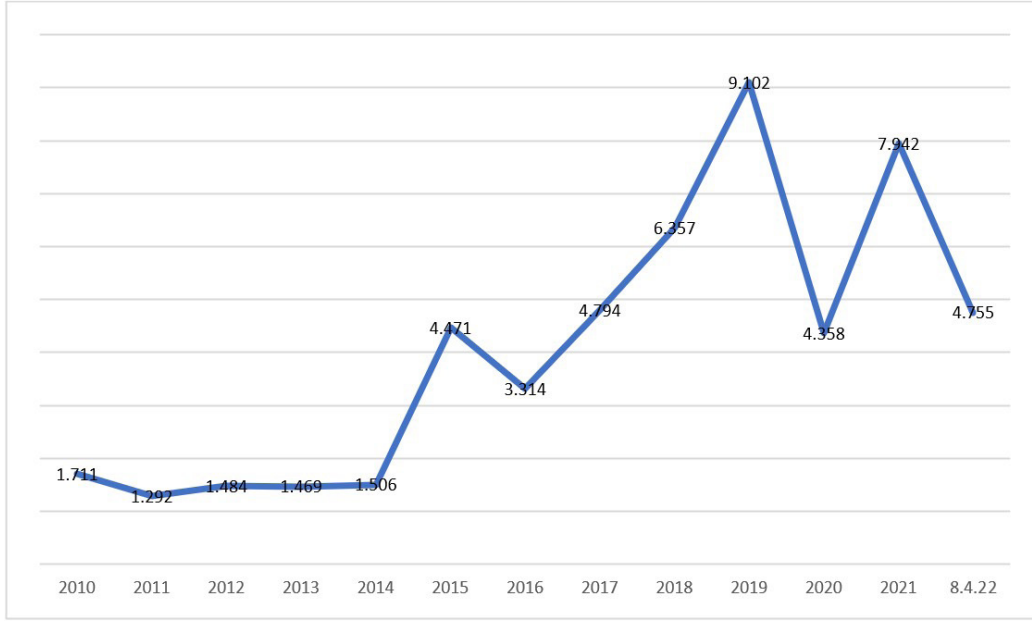
⁴⁶ BBC Türkçe, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58.342.885>, (Erişim Tarihi: 23.04.2022).

⁴⁷ Göç İdaresi Genel..., a.g.m.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

azalışlar olmakla birlikte en çok artışın 2015-2021 yılları arasında Covid 19 salgınından önceki dönemde olduğu görülmektedir. En fazla artışın 454.662 kişiyle 2019 yılında olduğu ve bu tarihten sonra düşüş yaşandığı görülmektedir. 2020 yılı ve sonrasında düzensiz göçmen sayılarında azalma olması, Dünya'da yaşanan covid-19 hastalığıyla ilişkili olarak ülkelerin sınırlarını kapatmaları neden olarak gösterilmektedir. 2022 yılının henüz bitmemiş olmasına rağmen yakalanan düzensiz göçmen sayılarının 2021 yılındaki göçmen sayılarından fazla olduğu görülmektedir. Bunda kamuoyunda göçmenlere yönelik oluşan tepki nedeniyle Türkiye'nin sınırlarında daha fazla tedbir alınmasının sonucu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 3: Yıllara göre Türkiye'de Göçmen Kaçakçılığı⁴⁸

Göç idaresi kaynaklarına göre, Türkiye'deki göçmen kaçakçılığına ilişkin 2010-2021 yılları arasındaki veriler Şekil 3'de görülmektedir. Grafik incelendiğinde göçmen kaçakçılığının 2019 yılında 8996 kişiyle en yüksek seviye çıktığı görülmektedir. Devam eden 2022 yılındaki göçmen

48 Aynı yer.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

kaçakçılığı sonucu yakalanan kişi sayısı 4755 olarak kayda geçmiştir. 2014 yılına kadar çok değişiklik göstermeyen göçmen kaçakçılığı, 2015 yılında artışa geçtiği görülmektedir. Buna sebep olarak Afganistan ve Suriye gibi ülkelerde yaşanan sorunlar gösterilmektedir.

Tablo 1: Yıllara Göre Türkiye’de Yakalanan Düzensiz Göçmenlerin Uyuğu⁴⁹

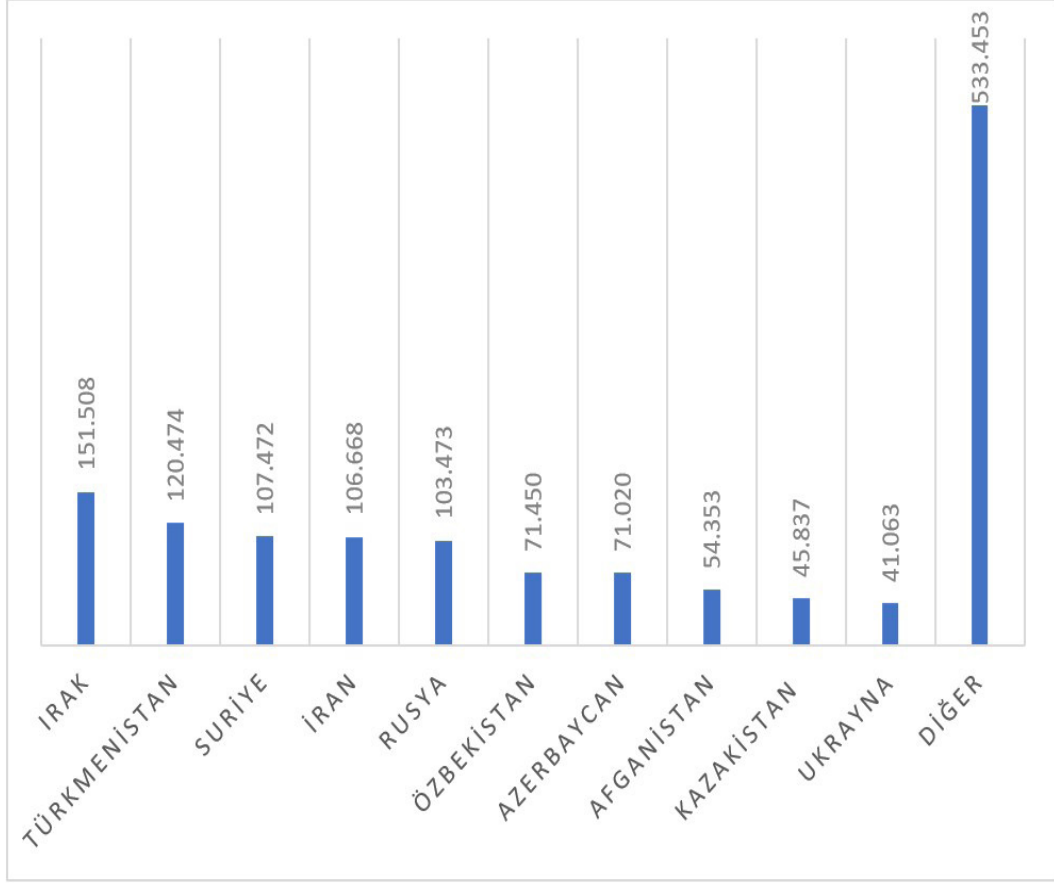
Ülkeler	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	04.08.2022
Afganistan	12.248	35.921	31.360	45.259	100.841	201.437	50.161	70.252	73.666
Irak	1.728	7.247	30.947	18.488	17.629	12.097	3.836	4.408	3000
Pakistan	2.350	3.792	19.317	30.337	50.438	71.645	13.487	16.133	10.705
Suriye	24.984	73.422	60.755	50.217	34.053	55.236	17.562	23.469	22.822
Moldova	101	261	256	308	269	204	126	95	81
Filistin	508	615	365	832	10.545	12.210	2.059	3.491	6.599
Myanmar	6.425	3.464	1.169	374	378	296	104	77	42
Gürcistan	1.519	2.857	2.679	2.954	3.153	2.171	1.070	1.074	645
İran	626	1.978	1.817	2.707	4.066	8.753	3.562	3.503	2.931
Diğer	8.158	14.928	16.801	24.276	46.631	90.613	30.335	40.494	43.486

Tablo 1’de Türkiye’de 2014 yılından 04.08.2022 tarihine uzanan dönem arasında yakalanan düzensiz göçmenlerin uyrukları gösterilmektedir. Tablo incelendiğinde, Afgan uyruklu göçmenlerin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Afganistan’dan Türkiye’ye yönelik düzensiz göçmen sayılarına bakıldığında, 2014 senesi en az göçmenin yakalandığı dönem olduğu ve sayının 12.248 kişi olduğu görülmektedir. En fazla Afgan göçmenin yakalandığı yıl ise 100.841 kişiyle 2018 yılı olduğu görülmektedir. Afganistan’dan gelen sığınmacı/göçmenlerin, Türkiye’nin sınır komşusu olan ülkelere gelen kişilerin sayılarıyla karşılaştırıldığında daha fazla olması dikkat çekmektedir.

⁴⁹ Aynı yer.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

Şekil 4: Türkiye'de En fazla İkamet Etme İzni Alan On Uyruk⁵⁰

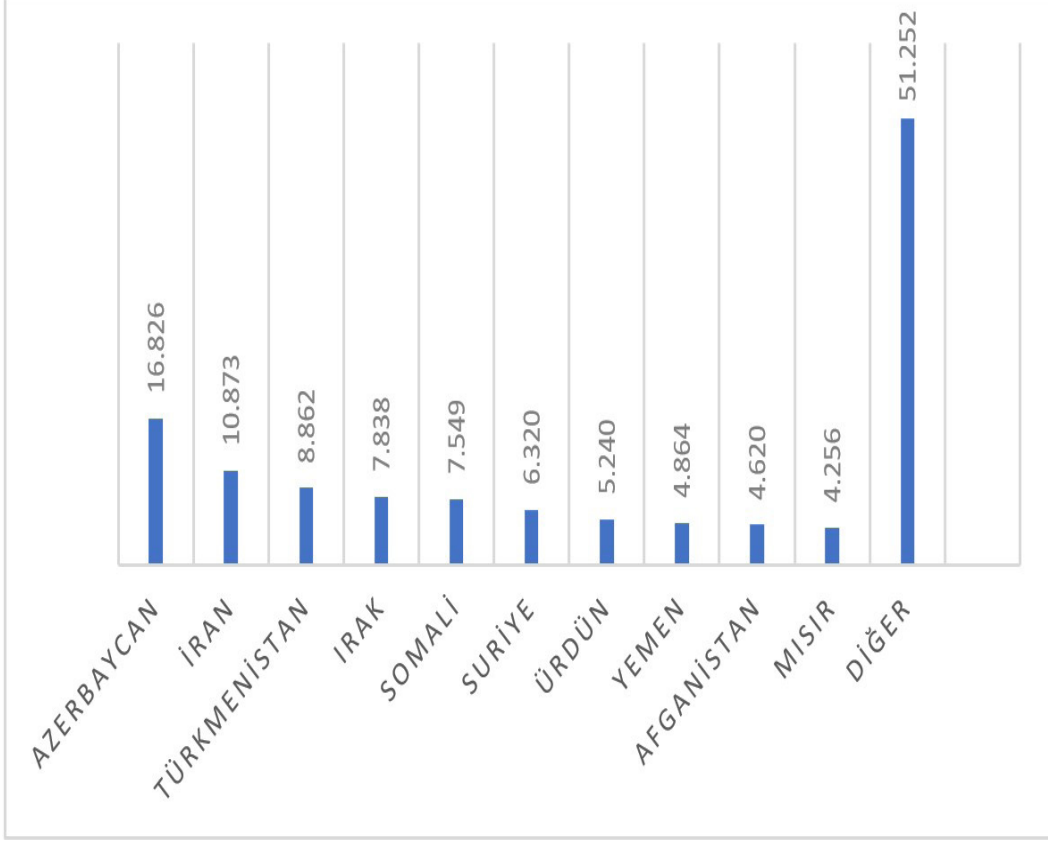
Özlem İŞİĞİÇOK
Selami KARİMAN

Şekil 4 incelendiğinde, Türkiye'de toplamda 1.404.801 yabancıнын ikamet izninin olduğu ve en fazla ikamet izni bulunan yabancıların 151.508 kişiyle Irak vatandaşlarının olduğu görülmektedir. Oturma izni olan Afgan göçmenlerin sayılarına bakıldığında 56.134 kişinin Türkiye'de oturma iznine sahip olduğu görülmektedir. Oturma izni olan Afganların büyük çoğunluğunun yasal yollarla ülkeye giriş yapan, eğitim ve ekonomik gibi faaliyetler sebebiyle gelen kişiler olduğu düşünülmektedir.

⁵⁰ Aynı yer.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Şekil 5: Türkiye’de Öğrenci Olarak İkamet İznine Sahip İlk On Uyruk⁵¹

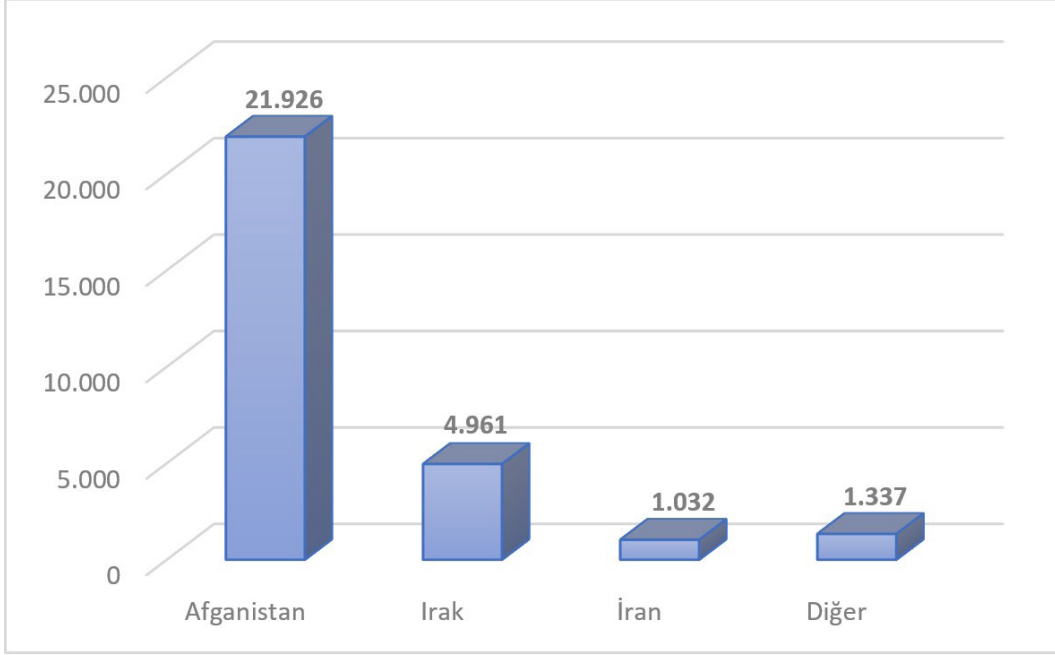

Şekil 5'te Türkiye’de öğrenci olarak ikamet eden uyruklu kişilerin sayılarına bakıldığında, ilk sırada 16.826 kişiyle Azerbaycan vatandaşlarının olduğu görülmektedir. Afganistan uyruklu öğrencilerin sayısı 4.620 kişidir. Genel olarak yabancı öğrencilerin sayılarına bakıldığında Afgan asıllı öğrencilerin sayılarının kayda değer bir orana sahip olduğu görülmektedir. Öğrenci olarak gelen Afganların bir kısmının temel amacının eğitim almak olmadığı, Türkiye’ye kolay giriş yapmak amacıyla bu yola başvurdukları düşünülmektedir. Nitekim üniversitelere kayıt yapan yabancı öğrencilerin kayıt yaptıktan sonra eğitimlerine devam etmemeleri buna örnek olarak gösterilebilir.

⁵¹ Aynı yer.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

Şekil 6: Uluslararası Koruma Talebinde Bulunan İlk Üç Uyruk⁵²

Şekil 6'de Türkiye'ye en çok uluslararası koruma başvurusunda bulunan yabancıların vatandaşı oldukları ilk üç ülke yer almaktadır. 21.926 kişiyle ilk sırada Afganistan, ikinci sırada 4.961 kişiyle Irak, 1032 kişi İran ve 1337 kişi ise diğer uyruklardan olan kişilerin en fazla başvuru yapanlar olduğu görülmektedir. Türkiye' de yaşayan yabancıların sayılarına bakıldığında ilk sırada Suriye kökenlilerin olduğu bilinmektedir fakat Suriyeliler geçici koruma kanuna tabi olduklarından bu kapsamda değerlendirilmemişlerdir.

SONUÇ

İnsanlığın var olduğu günden, günümüze kadar ki geçen süreçte insanlar çeşitli sebeplerle buldukları bölgelerden ayrılıp başka bölgelere göç etmişlerdir. Günümüzde Dünya ülkelerinin yaşamış oldukları siyasi ve ekonomik zorluklar dikkate alındığında ülkeler arasındaki dengesizlik ve güç mücadeleleri göçmen hareketliliğinin ilerleyen zamanlarda artarak devam edeceğini göstermektedir. Nitekim Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi ve ortaya çıkan yeni göç dalgaları bunu kanıtlamaktadır.

⁵² Aynı yer.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

1980'li yıllardan sonra küreselleşmenin yaygınlaşması bağlı olarak teknolojinin gelişmesi, iletişim ve ulaşım imkânlarının artması, itici faktörlere sahip ülkelerde yaşayan insanların çekici faktörlere sahip ülkelerdeki ekonomik ve sosyal imkânlar ilgisini artırmış, sosyal medyanın yaygınlaşması insanların dünyadaki birçok bölgesindeki ekonomik, siyasi, kültürel vb. şartlardan haberdar olmasını kolaylaştırmış ve bunların neticesinde insanlar arasındaki etkileşimi artmıştır. Bu nedenlerden dolayı bireysel veya kitlesel göç hareketleri 21. yüzyılda da artarak devam etmiştir.

Dünyadaki nüfus artışının bir sonucu olarak kaynakların giderek azalması, gelişmiş ülkelerin zengin kaynaklara sahip ülkelere yönelik işgal girişimlerinde bulunmasına neden olmuş ve işgale uğrayan ülkelerde insanların birçoğu ülke dışına veya ülke içinde göç etmek mecburiyetinde kalmıştır. Afganistan'ın coğrafik konumu, sahip olduğu yeraltı kaynakları nedeniyle sürekli dışarıdan müdahalelere maruz kalmış ve bunun sonucunda milyonlarca Afran göç etmek zorunda kalmıştır.

Göç idaresi verileri incelendiğinde, Türkiye'de yasal oturma iznine sahip olan Afgan göçmenlerin sayısının 4.620'si öğrenci olmak üzere toplamda 54.353 kişi olduğu görülmektedir. 2021 yılı verilerine göre uluslararası koruma talebinde bulunan kişi sayısı 21.926'dır. Türkiye Göç İdaresi Genel Başkanlığı'nın verileri incelendiğinde, Türkiye'ye yönelik düzensiz göçmen sayılarında Afgan vatandaşlarının ilk sırada olduğu görülmektedir. Türkiye'ye gelen göçmen/sığınmacıların tamamı kayıt altına alınamadığı için net bir rakam söylemek zordur. Nitekim Göç idaresinin verilerinden çok daha fazla Afgan'ın Türkiye'de yaşadığı düşünülmektedir.

Türkiye'de ikamet eden Afganların durumu incelendiğinde, Afgan göçmenlerin bir kısmının Suriyeli sığınmacıların aksine Türkiye'ye kalıcı olarak değil ekonomik sebeplerden dolayı geçici olarak geldikleri anlaşılmaktadır. Nitekim gelen Afgan göçmenlerin demografik yapıları incelendiğinde büyük çoğunluğunun genç erkeklerden oluşması bunu

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

kanıtlar niteliktedir. Yapılan araştırmalarda Türkiye'ye gelen genç Afganların bir kısmının belirli bir süre çalışıp ihtiyacı olan parayı biriktirdikten sonra Afganistan'a döndükleri görülmüştür. Türkiye'de çalışma hayatında yer alan Afgan göçmen/sığınmacıların burada kazandıkları parayı dövize çevirip kendi ülkelerine resmi olmayan yollarla gönderdikleri bilinmektedir. Bu durumun Türkiye'de döviz açığının artmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Afganistan kökenli göçü engellemek veya azaltmak için Afganistan'ın ivedilikle siyasi ve ekonomik olarak istikrara kavuşturulması ve ülkenin yeniden inşası için gelişmiş ülkelerin gerekli yardımları yapması kaçınılmazdır. Türkiye ve İran'ın Afgan göçmenler konusunda iş birliği yapmaları ve yasadışı geçişlerin engellenmesi için sınır güvenliklerinin daha fazla artırılması gerekmektedir.

Türkiye'de bulunan Afgan asıllı göçmenlerle ilgili olarak yeni düzenlemelerin kaçınılmaz olduğu görülmektedir. İlk olarak mevcut göçmenlerin arasından bir seçim yapılarak tarım ve hayvancılık gibi sektörlerde çalıştırılmak üzere Türkiye'nin ihtiyacı olan işgücü ihtiyacı karşılanmalıdır. Gerekli şartları ve nitelikleri taşımayanların ülkelerine gönderilmeleri için gerekli şartların oluşturulması gerekmektedir. Bunun dışında, Türkiye'de ikamet etmeye devam edecek olan Afganlarla ilgili olarak ekonomik ve sosyal şartların düzenlemesi ve bu kişilerin topluma entegrasyonlarının kolaylaştırılması için başta dil olmak üzere gerekli eğitimlerin verilmesi ülkemizdeki sosyal barışa ve göçmenlerin güvenliğine katkı sağlayacaktır.

Çalışma hayatında olan Afgan göçmenlerin kayıt altına alınabilmesi için gerekli hukuksal düzenlemelerin yapılması da yararlı olacaktır. Kayıt altına alınan Afgan göçmenlerin özellikle sosyal güvenlik kurumu açısından gelir artışı yaşanmasına katkı sağlayarak kurumun açıklarının kapatılmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

"Kızılay Göç İstatistikleri Raporu", *Türk Kızılay Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü*, <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>, (Erişim Tarihi: 05.06.2022).

"Mülteci ve Göçmen Raporu", *UNHCR*, <https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2022/01/AIDA>, (Erişim Tarihi: 06.07.2022).

"Taliban'ın İlerlediği Afganistan'dan Türkiye'ye Göç Yolculuğu", *Teyit*, <https://teyit.org/dosya-talibanin-golgesindeki-afganistandan-turkiyeye-goc-yolculugu>, (Erişim Tarihi: 25.07.2022).

"Türkiye'de Uluslararası Koruma Prosedürü Haklar ve Yükümlülükler", *Mülteci Haklar Merkezi*, 2017, <https://www.mhd.org.tr/images/yayinlar/MHM-13.pdf>, (Erişim Tarihi: 05.06.2022).

ADIGÜZEL, Yusuf, *Göç Sosyolojisi*, Nobel Yayınları, Ankara 2019.

ARAS, Bülent-Şule Toktaş, *Güvenlik, Demokrasi ve İstikrar Sarmalında Suriye ve Afganistan*, SETA Yayınları, Ankara 2008.

BBC Türkçe, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58342885>, (Erişim Tarihi:23.04.2022).

BUZ, Sema vd., *Trabzon'da Yaşayan Afgan Sığınmacıların Profili ve Gereksinimleri*, Hacettepe Üniversitesi, Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara 2021.

BUZ, Sema, "Türkiye'deki Sığınmacıların Sosyal Profili", *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 2008, s. 1-14.

CANKARA, Yavuz-Okan Çerez, "Tarihsel Süreç İçerisinde Afganistan'ın Göç Sorunu ve Türkiye'ye Yansımaları", *Türk Dünyası Araştırmaları*, 124(245), 2020, s. 447-460.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

DEMİR, Oğuzhan Ömer-Hakan Erdal, "Yasa Dışı Göç ile İlgili Kavramların Doğru Anlaşılmaması Sorunu ve Yazılı Basında Çıkan Haberler üzerine Bir İnceleme", *Polis Bilimleri Dergisi*, 12(1), 2012, s. 29-54.

DOĞAN, Yasemin, "Trabzon'da Yaşayan Afganistan Uyruklu Sığınmacıların Göç Deneyimleri ve Sorunları", *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 5(7), 2019, s. 11-29.

ERYURT, Mehmed Ali-İsmet Koç, *Türkiye'de Afganistan Uyruklu Uluslararası Koruma Başvurusu ve Statüsü Sahipleri üzerine Analiz: Türkiye'ye Geliş Sebepleri Türkiye'de Kalışları Gelecek Planları ve Amaçları*, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Hacettepe Üniversitesi, Ankara 2017.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, <https://www.goc.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 08.01.2022).

İÇDUYGU, Ahmet-Duygu B. Aksel, *Türkiye'de Düzensiz Göç, Uluslararası Göç Örgütü*, Ankara 2012.

KILIÇ, Mücahit, "Afganistan'da İnsani Durum", *İNSAMER*, <https://www.insamer.com/tr/afganistanda-insani-durum.html>, (Erişim Tarihi: 07.08.2022)

KOÇAK, Yüksel-Elvan Terzi, "Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri", *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 2012, s. 163-184.

KRONENFELD, Daniel, "Afghan Refugees in Pakistan: Not All Refugees, Not Always in Pakistan, Not Necessarily Afghan?", *Journal of Refugee Studies*, 21(1), 2008, s. 43-63.

LEGHTAS, Izza-Daniel Sullivan, "Tanrı'dan Başka Kimsemiz Yok: Türkiye'deki Suriyeli Olmayan Mülteciler İçin Kalıcı Çözümlerin Bulunmaması", *Refugees International Alan İnceleme Raporu*, 2016.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

MERİÇ, İsmail-Deniz Anbarlı Bozaltay, "Afganistan'da Şiddet ve Terörün Toplumsal Arka Planı", *Akademik Orta Doğu*, 2013, s. 153-154.

MİLLER, Mark J.-Stephen Castles, *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008.

OBAYD, Ahmad Jawid-Abdullah Karataş, "Afganistan'da Göç Hareketliliğinin Neden Ve Sonuçları", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 50, 2021, s. 75-91.

ÖZDİL, Serhat vd., *Afgan Göçmenlere İlişkin Bitlis İli Tatvan İlçesi Gözlem Raporu*, Hak İnisiyatifi Derneği, Ankara 2020.

ÖZER, İnan, *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*, Ekin Kitabevi, Bursa 2004.

PERRUCHOUD, Richard-Jillyanne Redpath, *Burada Var Olamazsın*, Refugees International, Cenevre, 2018.

ROAF, Mohammad, Tahir, *11 Eylül 2001 Sonrası Afganistan'dan Türkiye'ye Göçler ve Bunların Tür- kıyyeye Etkileri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2017.

SAĞLAM, Serdar, "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 5, 2006, s. 33-44.

TURTON, Turton-Peter Marsden, "Taking Refugees for a Ride? The Politics of Refugee Return to Afghanistan", *AREU Issues Paper Series*, Afghanistan Research and Evaluation Unit, Kabul 2002.

TÜMTAŞ, Mim Sertaç, "Türkiye'ye Düzensiz Afgan Göçü: Zorunlu Göç Mü "İstila" Mı?", *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(1), 2022, s. 338-353.

YALÇIN, Cemal, *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara 2004.

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

STRUCTURED ABSTRACT

Due to its geographical location, rich underground resources, ethnic-religious structure, Afghanistan has been invaded since its existence. Especially the Soviet invasions in 1979 and the US occupations in 2001 left scars that are hard to close in the country. The country's exposure to external interventions brought along years of internal conflicts and increased political instability. Millions of Afghans, caught between the clashes of the Taliban on the one hand and the occupation forces on the other, were forced to migrate. While many of the immigrants went to neighboring countries such as Pakistan and Iran, some of them preferred to come to Türkiye illegally.

Especially after the USA withdrew from the country in 2021, there was an increase in the number of immigrants with the thought that they would be exposed to oppression and violence, and Türkiye is one of the countries that suffered the most. Discussions about immigrants have flared up in the Turkish public in recent years and this problem has become one of the most important problems of the country. The images of irregular immigrants in the media caused the reaction of the people, who were reactive about the Syrian refugees, to increase even more. In Turkish society, while a part of the public supports the immigrants, it is seen that there are also many people who have the opposite opinion. In this study, the concepts of migration, the reasons for Afghan migration, the situation of Afghans in Türkiye will be examined.

In addition to its geographical location, Afghanistan has been a country of immigrants for years due to its ethnic structure, occupations and internal turmoil. According to research, it is seen that Afghans have migrated to their border neighbors Pakistan and Iran for years. The largest mass migration of Afghanistan, which has historically been identified with immigration, took place when it was occupied by the Soviet Union. The mass migrations that started as a result of the Soviet occupation in 1979

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

lasted until 1990 and many immigrants who left Afghanistan went to neighboring countries Pakistan and Iran. 20th century. By the end of the year, the number of Afghan refugees abroad was more than six million. Although the sources are uncertain, it is estimated that thousands of immigrants returned to Afghanistan between 1990 and 1995 with the end of the occupation.

The US invasion of Afghanistan in 2001, taking advantage of the September 11 twin tower attacks, caused an internal conflict in the country that would last for years. On the one hand, the conflicts caused by the USA and on the other hand, the Taliban organization continued until the second half of 2021, and during this time period, millions of Afghans had to be displaced inside or outside the country. With the US-NATO withdrawing its military forces from the country, the Taliban, which accelerated its advance, gained control over the entire country. The number of people who want to flee the country for fear of being subjected to oppression and violence has increased.

Türkiye has been one of the countries preferred by Afghans who have dispersed to many countries of the world. According to the images in the press, Afghan immigrants reach the Turkish border via Iran by walking for days and enter the country illegally, especially from the borders of Van province. While some of the Afghan immigrants dispersed to many parts of the country, especially Istanbul, use Türkiye as a transit country with the aim of entering the Euro Zone, those who cannot cross into Europe stay here and enter the working life informally.

The illegal entry of Afghan immigrants to Türkiye has been on the agenda of the country's public opinion, and some of the Turkish citizens have been reacted to by some of the Turkish citizens for reasons such as the deterioration of the country's security and the cheap labor force that will reduce their income. When the situation of Afghans in Türkiye is

AFGANİSTAN'DA YAŞANAN GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ AFGANLARIN DURUMUNUN İNCELENMESİ

examined, it is seen that the vast majority of them came to Türkiye illegally and the number of people registered is extremely low. It is seen that most of the Afghan immigrants who entered the working life are working informally in the jobs that Turkish citizens do not prefer. Housing, health, education, etc. They continue their lives without social opportunities.

When the immigration administration data is examined, it is seen that the number of Afghan immigrants who have legal residence permit in Türkiye is 54,353 people, 4,620 of which are students. According to the data of 2021, the number of people applying for international protection was 21,926. When the data of the Directorate General of Migration Management of Türkiye is examined, it is seen that Afghan citizens are in the first place in the number of irregular immigrants to Türkiye. It is difficult to give an exact figure as not all immigrants/asylum seekers coming to Türkiye can be registered. As a matter of fact, it is thought that more Afghans live in Türkiye than the data of the Immigration Administration.

When the situation of Afghans residing in Türkiye is examined, it is understood that some of the Afghan immigrants came to Türkiye temporarily due to economic reasons, unlike the Syrian refugees. As a matter of fact, when the demographic structures of the incoming Afghan immigrants are examined, the fact that the majority of them are young men proves this. Studies have shown that some of the young Afghans who came to Türkiye returned to Afghanistan after working for a certain period of time and saving the money they needed. It is known that Afghan immigrants/asylum seekers who take part in the working life in Türkiye convert the money they earn here into foreign currency and send them to their countries unofficially. This situation is thought to cause an increase in the foreign exchange deficit in Türkiye.